

De islandske kvinder har stadig meget at slås for

Men valget af en kvinde til præsident var ikke uden forbindelse med kvindestrejken i 1975, siger islandske rødstrømper

AF THRÖSTUR HARALDSSON

Da Vigdis Finnbogadóttir sidste sommer blev valgt til Islands præsident, blev der trukket en masse flokler frem om, hvor langt ligheden mellem kønnene var kommet på Island. Formanden for det borgerlige Selvstændighedsparti, Geir Hallgrímsson, gik endog så vidt som at sige, at nu var den fuldkomne lighed opnået.

Et hurtigt blik på statistikken viser dog, at den barske realitet ikke står mål med de højtlyvende ord, i hvert fald ikke, hvis man ser på kvindernes deltagelse i politik.

Nogle eksempler: I Altinget sidder der 57 mænd og 3 kvinder. Kun én gang har Island haft en kvindelig minister og det for en ganske kort bemærkning i begyndelsen af halvfjerdserne. Inden for fagbevægelsen står det endnu værre til. Selv om godt en tredjedel af LØS medlemmer er kvinder, blev den eneste kvinde, der sad i forbundets hovedbestyrelse på 15 mand, vræget på forbundets kongres i november sidste år.

Røde strømper i 11 år

I snart 11 år har Island haft en rødstrømpebevægelse. Information har talt med tre

kvinder, der er eller har været aktive inden for bevægelsen: læreren og journalisten *Helga Sigurjónsdóttir* (hun var blandt stifterne, men er nu faldet fra), gymnasielæreren *Dagný Kristjánsdóttir* og journalisten *Kristín Ástgeirsdóttir*. De starter med at fortælle om bevægelsens historie.

»Dens rødder går tilbage til 1966-67, da de første grupper blev dannet for at diskutere kvindesagen. Dengang drejede diskussionen sig især om arbejdet i folkeskolen, vi analyserede skolebøger osv. I begyndelsen af 1970 hørte vi om dannelsen af en helt ny type kvindebevægelse i bl.a. Danmark og Holland. Det bragte de forskellige grupper sammen, der indtil da havde arbejdet isoleret. Den 1. maj samme år markerede vi os for første gang i fagbevægelsens demonstration, iført røde strømper.

I bevægelsens første program hed det, at vi ikke ville blande os i partipolitik, men udelukkende drøfte kvindesagen. De første kvinder kom fra alle partier, men det overvejende flertal tilhørte dog venstrefløjen.

Efterhånden gik det dog op for os, at det ikke lod sig gøre at holde kvindesag og politik adskilt. Det var dog først i 1974 det store opgør fandt sted. På bevægelsens landsmøde vedtog vi et nyt program, hvori det slås fast, at kvindekamp er klassekamp. En lille gruppe borgerlige kvinder udvandrede. En del af dem meldte sig ind i Kvenréttingdælag Islands (svarer til Dansk KvindeSamfund), mens andre blev passive«.

»Opgøret medførte på den

anden side en stærk tilstrømning af kvinder fra de politiske smågrupper på den yderste venstrefløj, maoisterne og trotskisterne. Det førte til heftige sammenstød, der stod på i op mod 2 år, hvorefter bevægelsen blev splittet — maoisterne udvandrede. De stiftede deres egen »8. marts bevægelse«, men den blev kortlivet«.

— Hvad gik striden ud på?

»Maoisterne forsøgte at pådutte bevægelsen deres imperialismeopfattelse. Men desuden var de utilfredse med vores organisering. Den har fra begyndelsen været meget løs, men fungerer stadigvæk fint. Vi delte os op i emnegrupper, der så valgte repræsentanter til »centralen«, som vi kalder den. Centralen har ikke nogen politisk magt, den er udelukkende til for at koordinere arbejdet. Denne decentral struktur sikrer hyppig udskiftning, og den modarbejder såvel dannelsen af en elite som de autoritære træk i vores egen opdragelse«.

Maoisterne syntes, at strukturen var alt for løs. »Det er det rene anarki«, sagde de og foreslog en traditionel organisering med bestyrelse og alt det.

Denne periode tærede på bevægelsens kræfter. De kvinder, der i denne tid meldte sig ind, fik meget snart nok af de evindelige ideologiske bryderier og forlod bevægelsen for aldrig mere at dukke op. Det var først i 1978-79, at bevægelsen begyndte at komme til hæfterne igen. Da blev der, for første gang, dannet basisgrupper, hvilket lokkede en hel del, især yngre kvinder til.



VIGDIS FINNBOGADOTTIR — efter at valgsejren var i hus, blev hun lykønsket af lederen af valgkampen. (Foto: Elisson)

— Hvordan er det lykkedes bevægelsen at vinde folkets gehør?

»I begyndelsen gik det strygende. Det politiske klima var gunstigt. Folkealliancen sad i en regering, der bl.a. lavede en reform af abortlovgivningen. Kampen for en bedre abortlov skabte et stærkt sammenhold mellem kvinder.

Dertil kommer, at de kvinder, der udgjorde bevægelsen dengang, var fantastisk aktive og meget mediebevist. De reagerede praktisk taget hver gang, aviserne gav udtryk for noget, der lignede mandchauvinisme, og de lavede den ene undersøgelse af kvindernes livsvilkår efter den anden.

Efter kursændringen i 1974 begyndte vi mere bevidst at opøse de områder, hvor undertrykkelsen er hårdest. Vi arrangerede nogle konferencer om de lavtlønnede kvinders

kår og det lykkedes os at aktivisere en del arbejderkvinder.

Men så kom de politiske partier, især Folkealliancen, og forsøgte med stort held at inddrage disse kvinder i partiarbejdet. Partiets mål var at bruge bevægelsen som en udrykningskasse for kvinder, der så kunne bruges til at lave »seriøst« politisk arbejde«.

Helga: »I en periode hentede partiet en del kvinder fra bevægelsen. Vi mødtes nogle kvinder for at drøfte, hvad vi skulle stille op over for partiet. Vi blev enige om at melde os ind i det — det var jo trods alt et parti, der helhæjret gik ind for kvindesagen, mente vi. Vi begyndte at arbejde på forskellige fronter inden for partiet, men da vi ville fortsætte med at føre kvindspolitik, mødte vi hård modstand. »Hold nu op med alt det ævl om kvinde-sag«, blev der sagt til os.

Efterhånden fandt vi ud af flere ting, som vi ikke kunne lide, såsom partiets struktur og en del af dets programpunkter. Til sidst udviklede det sig til en kamp mellem os og partiledelsen.

Nu er der ingen forbindelse mellem partiet og bevægelsen. Op til sidste valg i efteråret 1979 kom der en debat i gang om kvinders deltagelse i politik. Den afslørede partiets nye holdning til bevægelsen. Nu lød det fra partiets kvinder: »Rødstrømpebevægelsen kan

ikke længere bruges til noget, den er blevet alt for venstreorienteret. Det er på tide at starte en ny kvindebevægelse eller at genoptage samarbejdet med den gamle kvindebevægelse.«

Det hvide flag

Som nævnt havde bevægelsen en betydelig indflydelse i dens første leveår. Nu er det anderledes. En af årsagerne, siger de tre, er, at der mangler kontinuitet i bevægelsens arbejde.

»De kvinder, der var med i starten, er forsvundet. Sådan har det været hele tiden: kvinder melder sig ind, er aktive et stykke tid, men forsvinder så. Vi må hele tiden starte på en frisk, erfaringerne går tabt.

Den væsentligste grund er den lange arbejdsdag. Folk har ikke overskud til at deltage i politisk aktivitet. Vi er alt for få, så det meste af tiden går med praktiske sager, at redde økonomien o.lign., mens det politiske arbejde udebliver. Vi har f.eks. næsten totalt forsvundet udgivelsen af bøger og pjecer, og det er med nød og næppe lykkedes os at holde vores tidsskrift, »Nysgerrig rød«, oven vande.

Der mangler også, at kvinderne erkender, at de står midt i en kvindekamp. De undskylder sig hele tiden: »Vi driver ikke kun kvindspolitik, vi hader ikke mænd«, siger de. Der mangler analyser bag paro-

lerne. Hvad betyder det f.eks. helt konkret, at kvindekamp er klassekamp? Det er heller ikke lykkedes os at skabe solidaritet og ansvarfølelse hos kvinderne over for bevægelsen.

Desuden har vi for sømt at forklare over for mændene, hvad det er vi går og laver. De forstår ikke en pind af, hvad vi vil. Der er der en stor forskel på forholdene i Danmark og på Island. De danske mænd, i hvert fald dem på venstrefløjen, følger meget bedre med i, hvad kvinderne foretager sig«.

— Men alligevel er Rødstrømpebevægelsen åben for mænd!

»Ja, men de har aldrig været særlig mange, det meste af tiden kun et par stykker. Men det stammer fra bevægelsens stiftelse. Dengang var den tænkt som en ligeretsbevægelse, og der blev snakket en del om mændenes følelsesmæssige undertrykkelse. Vi var ikke bange for mænd og vi har altid kunnet holde styr på dem inden for bevægelsen. De har til gengæld aldrig været særlig aktive, de har snarere fungeret som en slags hvidt flag«.

Valgkamp og kvindestrejke

— Hvilken betydning lægger I i Vigdis valgsejr?

»Vi var fra starten begejstrede for hendes kandidatur, men af taktiske grunde holdt bevægelsen lav profil under valgkampen. Vi syntes ikke det var rigtigt at give hende vores erklærede støtte. Det ville have fremkaldt reaktioner i stil med: »Nå, hvis det er den slags typer, der står bag hende, så melder jeg fra«. Men størstedelen af bevægelsen støttede hende, og mange var aktive i hendes valgkamp«.

Dagný: »Hun blev altså valgt, og hvad så? Lønningerne på fiskefabrikkerne bliver ikke forhøjet af den grund.

Men valgkampen betød alligevel en genoplussen af debatten om kvindernes stilling. Jeg er blevet mere optimistisk efter den debat. Den viste, at langt flere er optaget af kvindesagen, end jeg havde troet. Jeg har mærket en angst blandt mænd for, at kvinderne er ved at overtage det hele.

Jeg tror, at kvindestrejken i 1975 har en del med det her at gøre. Da den var overstået, var vi meget skuffede over, at der ikke skete noget i strejkenes kølvand. Men jeg tror, at der skete en hel del under overfladen, ting der først dukker op nu. Det er meget vanskeligt for kvinder i de små fiskebyer at føre kamp mod den traditionelle arbejdsdeling. Kvindestrejken betød en mulighed for dem, sommerens valgkamp var en anden mulighed. Der er forbindelse mellem de to begivenheder«.

En overvurderet sejr

Kristín: »Ved de to sidste altingsvalg har vi oplevet en tilbagegang for kvinderne. Nu skal kvinderne blive hjemme og være søde og rare, hedder det. Det er en international udvikling. Ifølge en rapport, FN udarbejdede før kvindekonferencen i København, er det gået tilbage for verdens kvinder i løbet af de sidste år. Deres analfabetisme forøges, mens deres andel i administrationen indskrænkes.

For de islandske kvinder er det gået, omend ikke tilbage, så i hvert fald ikke fremad. Men gør ikke Vigdis' sejr den påstand til skamme? I den forbindelse må vi ikke glemme, at hun faktisk kun fik godt en tredjedel af stemmerne. Sejren var ikke så stor, som den umiddelbart så ud til at være.

Som det siges i FN-rapporten: Kvinderne har lov til at gøre fremskridt, bare det ikke sker på mændenes bekostning«.

Amnesty-kampagne mod Sydkorea

Amnesty International har henvendt sig til præsident Chun Doo-Hwan

KØBENHAVN, 2. marts (RB) — Menneskerettighedsorganisationen Amnesty International har indledt en verdensomfattende kampagne, der skal få de sydkoreanske myndigheder til at opføre med politiske fængslinger, tortur og tvilssomme retssager.

Amnesty har tidligere oplyst, at man havde navnene på over 500 politiske fanger, samt at disse under forskellige regimer var blevet fængslet, blot fordi de på fredelig vis havde gjort brug af deres ytrings- og forsamlingsfrihed. Amnesty har krævet en øjeblikkelig løsladelse af disse fanger.

I den kampagne, der blev indledt mandag, indgår en appel til verdensopinionen om at tage afstand fra de fortsatte overgreb i Sydkorea. Forskellige faggrupper vil presse på

for at få frigivet fængslede kolleger, heriblandt advokater, journalister, arbejdere, studerende, præster og læger, oplyser Amnesty Internationals danske afdeling.

Amnesty har udtrykt tilfredshed med, at krigsretstilstanden blev ophævet i januar 1981, at en del fanger blev løsladt, og at andre fik nedsat deres straffe, men organisationen har samtidig gjort opmærksom på, at der stadig findes love, som tillader myndighederne at idemme strenge straffe for kritik af regimet.

Amnesty har peget på, at mange retssager er blevet ført for lukkede døre, at mange er blevet underkastet tortur, og at mange ofte har tilstået under tvang.

Amnesty har henvendt sig til præsident Chun Doo-Hwan og anmodet ham om at respektere ytrings- og forsamlingsfriheden, garantere retssikkerheden og undgå tortur i henhold til landets forfatning. Amnesty har også rettet en appel til præsidenten om at omstøde al-

le dødsstraffe og om at ratificere den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder.

Regeringen i Sydkorea gav i øvrigt mandag meddelelse om amnesti for 5221 dømt, heraf mange politiske fanger, der enten får deres straffe eftergivet eller nedsat.

Den sydkoreanske regerings amnesti omfattede en af den myrdede præsident Park Chung-Hees nære medarbejdere, der fik sin straf ændret fra livsvarigt til 20 års fængsel.

Amnestien omfattede imidlertid ikke den kendte oppositionsleder Kim Dae-Jung, der afsoner en livsvarig fængselsstraf efter at være blevet dømt for »undergravende virksomhed«.

Amnestien sker i forbindelse med præsident Chun Doo-Hwans indsættelse tirsdag til en syv år lang embedsperiode.

Muligt møde Carrington - Arafat

NEW YORK, 2. marts (AFP) — Den britiske udenrigsminister Lord Carrington skal muligvis mødes med lederen af den palæstinensiske befrielsesfront, Yasser Arafat, når Carrington er blevet formand for EF's ministerråd i juli, skriver ugemagasinet Newsweek mandag.

Newsweek citerer britiske kilder for oplysningerne og tilføjer, at et møde mellem Carrington og Arafat vil være den mest betydningsfulde anerkendelse af PLO nogensinde fra et vestligt land.

USA har den holdning, at PLO først kan anerkendes, når PLO selv har anerkendt staten Israels ret til at eksistere, og præsident Ronald Reagan har offentligt kaldt PLO for terrorister.

OAU vil øge støtten til Angola og SWAPO

ADDIS ABEBA, 2. marts (AFP) — Organisationen for afrikansk Enhed, OAU's ministerråd sluttede mandag sit 36. møde i Addis Abeba efter en uges debat, hvorunder ministrene opfordrede til et møde i FN's sikkerhedsråd for at indføre tvungne økonomiske sanktioner mod Sydafrika.

Ministerrådet, der vedtog et sparebudget for OAU's kommende finansår, besluttede også at øge støtten til Angola, der stiller baser til rådighed for namibiske partisaner, således at dette land ikke skal stå ale-

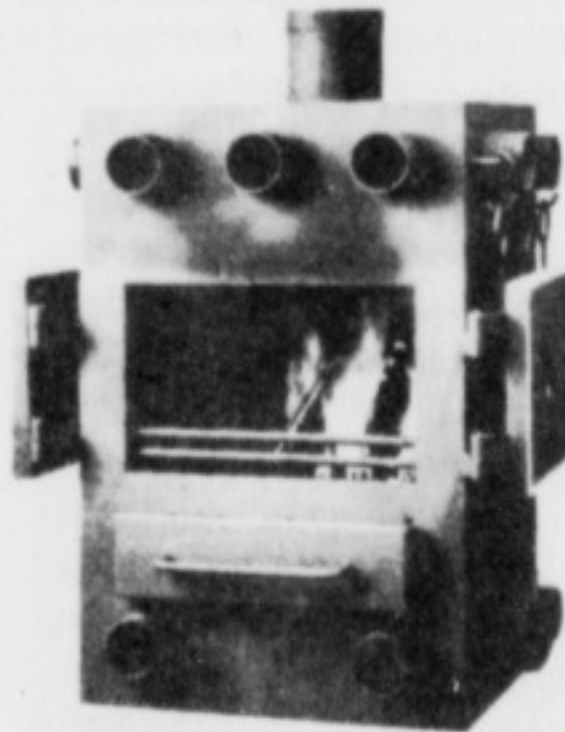
ne i kampen mod Sydafrika. OAU's resolution om Namibia sagde bl.a., at de afrikanske lande vil henvende sig til OPECs medlemmer og bede dem om at iværksætte og overvåge en olieblokade mod Sydafrika.

OAU-mødet var domineret af spørgsmålet om det sydlige Afrika, og ministrene fordømte, hvad de betegnede som Sydafrikas fortsatte besættelse af Namibia, Sydafrikas apartheid-politik og dets angreb på afrikanske frontlinjelande.

SPAR DEM VARM SPAR PÅ OLIE

PRIS
4.986.-
÷ 20 %

theo



opvarmer rum på 370-400 m³ (når der er +12 gr. uden for)

har konvektionssystem med injektionsvirkning. Det giver ikke alene effektiv varmeudnyttelse, men også ensartet varme overalt i stuen.

er helt igennem konstrueret af kvalitetsmaterialer og efter bedste håndværksmæssige principper. F.eks. 10 mm varmeskjold, løvrigt 4 mm smedjærnsplader, ildsted udmuret i bund og på alle sider.

er en brændeovn, hvor hver detalje er testet igen og igen. - Deres garanti for en effektiv brændselsøkonomi.

Kom og få theo -ovnen til nedsat pris

BEGRÆNSET LAGER

Rekvirer en brochure og prisliste hos

TORP - TRÆ

Gladsaxevej 363 - Søborg - Tlf.: 01-69 45 44
ÅBNINGSTIDER: Mandag-torsdag: Kl. 7.30-16.30
Fredag: Kl. 7.30-17.30. Lørdag: Kl. 8-12

Om kort tid udkommer
SKILSMISSE
DIGTE



En fortvivlet og flammende protest mod umenneskelighed og diskrimination. En chokrapport om terror. Om love der dræber, lægger mændene for had og ødelægger børnene. Om seksuelle og juridiske udskjelset, om grusomheder mod børn. Om ægteskabets 5. kolonne, om statsautoriseret vanvid og lovstøttet forbyrdelse. Om galhus- og rædselstilstande værre end i nogen bananrepublik. Bestil nu. Kun kr. 39.85. Blot send 1,60 kr. i frimærker til FBFK PB 3H 8340 Malling, så kommer bogen med posten. Værdifuld viden enhver mand, gift eller ugift, kan få nytte af i mange år. Fantastiske afsløringer. Bestil i dag, begrænset oplag.

OBS! Ved en fejl har postvæsenet desværre sendt en del bestillinger retur. De bedes venligst genfremsende.

Vær med i alle 25 trækninger

De kan endnu nå at være med fra 1. trækning af de lilla præmieobligationer

Statens præmieobligationslån af 1980, 1. afd.

Trækningslisten udkommer d. 24. marts

For hver obligation De køber, får De hvert år chancen for at vinde

1 million

eller en af de mange andre pengepræmier.

Hvert år udtrækkes:

4 præmier på kr. 1.000.000 =	kr. 4.000.000,-
8 præmier på kr. 500.000 =	kr. 4.000.000,-
20 præmier på kr. 250.000 =	kr. 5.000.000,-
25 præmier på kr. 100.000 =	kr. 2.500.000,-
30 præmier på kr. 50.000 =	kr. 1.500.000,-
40 præmier på kr. 25.000 =	kr. 1.000.000,-
50 præmier på kr. 10.000 =	kr. 500.000,-
80 præmier på kr. 5.000 =	kr. 400.000,-
100 præmier på kr. 1.000 =	kr. 100.000,-
2000 præmier på kr. 500 =	kr. 1.000.000,-

2357 præmier kr. 20.000.000,-

Præmieobligationerne koster 200 kr. pr. stk. og kan købes i Danmarks Nationalbank, i banker og sparekasser og hos vekselere.

Finansministeriet